

رحم جایگزین در درمان ناباروری

از دیدگاه پزشکی، فقهی و حقوقی

تألیف

تکتم باقری نسب

انتشارات جاوداز

سرشناسه : باقری نسب، تکتّم، ۱۳۶۴ -
تنوان قراردادی : ایران، قوانین و احکام
عنوان و نام پدیدآور : رحم جایگزین در درمان ناباروری از دیدگاه پزشکی، فقهی و حقوقی /
تألیف: تکتّم باقری نسب.
مشخصات نشر : تهران: جاودانه، جنگل، ۱۳۹۱
مشخصات ظاهری : ۳۲۰ ص.
شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۱۵۸-۲۱۵-۸-۸
وضعیت فهرست نویسی : فیپا
یادداشت : کتابنامه به صورت زیرنویس.
موضوع : مادر جانشین (فقه)
موضوع : مادر جانشین - - وضع حقوقی و قوانین - - ایران
رده بندی کنگره : BP۱۹۸/۶/م۱۶ب۲ ۱۳۹۱
رده بندی دیویی : ۳۹۷/۳۹
شماره کتابشناسی ملی : ۲۹۶۵۰۶۴

چهارم

عنوان کتاب: رحم جایگزین در درمان ناباروری از دیدگاه پزشکی، فقهی و حقوقی
تألیف: تکتّم باقری نسب
ناشر: انتشارات جاودانه، جنگل
ناظر فنی: امین لشکری
نوبت و سال چاپ: اول، ۱۳۹۱
قطع و تیراژ: وزیری، ۱۰۰۰ نسخه
قیمت: ۸۰۰۰۰ ریال
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۵۸-۲۱۵-۸-۸

تلفن: ۰۲۱-۶۶۴۸۲۸۳۰-۹-۶۶۴۸۶۱۱۵-۲۱
<http://www.junglepub.org>
email:// Info@junglepub.org ۰۲۱۱-۳۲۰۵۰۶۷-۳۲۰۳۸۰۰-۹

«حق چاپ برای ناشر محفوظ است»

حکیده

استفاده از فناوری‌های جدید در زمینه پزشکی، مانند دیگر عرصه‌های زندگی انسان امکانات جدید و پرتنوعی را در اختیار او قرار داده. پیشگیری از وقوع برخی بیماری‌های خطرناک و همه‌گیر، کاهش رنج بیماران و افزایش امید به زندگی، از ثمرات بهره‌گیری از فناوری‌های جدید علوم پزشکی‌اند. یکی از این بیماری‌ها، ناباروری مردان و زنان است. البته جای بسی خوشوقتی است این بیماری با پیشرفت علم و به کارگیری تکنیک‌های نوین و پیشرفته درمان ناباروری به روش‌های مختلف، از جمله تلقیح خارج از رحم و اجاره رحم درمان می‌شود. اما درمان با این روش‌ها، به ویژه در ادیان اسلامی که تعالیم گسترده و جامعی در آن وجود دارد و ازدواج و تولیدمثل هم مطلق ضوابطی خاص صورت می‌گیرد، پرسش‌هایی را فراروی عالمان دینی قرار داده است.

از آنجا که کشور ما، کشوری اسلامی و شیعی مذهب می‌باشد و فقه شیعه، فقه جعفری و پویاست، درصدد پاسخ به سئوالات فقهی و حقوقی در این زمینه، خوشبختانه جواب‌های بسیار منطقی و قانع‌کننده برای آن از منابع اسلامی استنباط نمودیم.

چرا که درست است، ظاهراً نص خاصی در این زمینه وجود ندارد، اما حکم آن از نصوص عام و اصول کلی خارج نیست و پیشوایان دینی (علیهم‌السلام) فرموده‌اند: «بیان اصول و قواعد بر ماست، و استخراج جزئیات برعهده شماست». از این رو فقهای عظام در جهت امتثال امر ایشان، تلاش خود را برای استنباط حکم مسأله مورد بحث از منابع شرعی به کار گرفته‌اند.

دقت در فتاوی‌ای مراجع به این نکته اشاره دارد که با وجود اختلاف نظرها، چون بعضی مراجع خیلی با احتیاط در این زمینه رأی و نظر خود را داده‌اند، اما هر فقیه به دقت مسایل را بررسی نموده و پاسخ آنها را از منابع اسلامی (کتاب، سنت، عقل و اجماع) بیان نموده است.

از جمله‌ی فقهای عظام آیت‌الله خمینی (رحمه‌الله‌علیه) و مقام معظم رهبری (دامه‌برکاته) می‌باشند که با وجود اختلاف نظر اندکی که در فتاوی‌ای ایشان لحاظ شده، اما اصل مطلب این است که تلقیح مصنوعی و اجاره رحم با رعایت و پرهیز از مقدمات حرام، فی‌نفسه اشکال ندارد و اکثراً احکام وضعی آن تحت تأثیر احکام تکلیفی آن قرار می‌گیرد.

یعنی هر جا حکم به حرمت داده شود، فرزند ولدالزنا به شمار آمده و مشکل نسب و ارث پیدا می‌کند و در هر جایی که اصل کار را جایز شمرده، فرزند ملحق به پدر و مادر یعنی صاحب اسپرم و تخمک می‌باشد و با آنها محرم است و احکام سایر فرزندان را دارد.

هر چند مواردی هم هست که در عین اینکه فقها آن را حرام دانسته‌اند، اما فرزند را به پدر و مادر ملحق کرده‌اند همچون حکم ولد شبهه را حکم، داده‌اند.

هر چند با وجود رعایت تمام مسائل شرعی، اقدام به این کار در دسرهای خود را به دنبال دارد و این‌طور نیست که انسان دیگر دچار مشکل نشود.

لذا توصیه می‌شود که اگر زوجین با توکل به خداوند متعال و مداوای راحت‌تر و درمان با داروهای گیاهی تحت نظر متخصصین گیاهی درمان نشدند، خودخواهی و پیروی از هوای نفس را کنار بگذارند، با واقعیت ناباروری خود کنار آمده و در سایه بهره‌گیری از شیوه‌های نوین فرزندآوری از فروپاشی کانون گرم خانوادگی خود جلوگیری کنند.

فهرست مطالب

ف	مقدمه
۱	کلیات
۱	تبیین موضوع و ضرورت و اهمیت آن
۳	طرح مسأله
۳	سئوال اصلی
۳	سئوالات فرعی
۳	فرضیه
۳	فواید و اهداف این نوشتار
۴	بررسی پیشینه و سابقه موضوع
۶	تعریف مفاهیم و اصطلاحات کلیدی
۶	باروری - باروری (Fertile-Fertility)
۷	تلقیح مصنوعی
۷	جنین (Fetus)
۸	رحم جایگزین یا جانشینی در بارداری یا رحم عاریه‌ای یا کرایه‌ای
۸	قرارداد رحم جایگزین (suogacy agreement)

بخش اول: مسایل پزشکی رحم جایگزین

۱۱	فصل اول: روش‌های تلقیح مصنوعی و انواع آن
۱۱	تاریخچه جایگزینی رحمی
۱۷	تلقیح مصنوعی (لقاح خارج از رحم)
۱۸	تلقیح مصنوعی (لقاح خارج رحم) در علم پزشکی
۲۰	انواع روش‌های کمکی تولیدمثل (ART)
۲۰	۱- تلقیح اسپرم به داخل رحم با استفاده از اسپرم همسر (IUI)
۲۲	۲- روش انتقال تخمک بارور شده یا زایگوت (ZIFT)
۲۳	۳- روش انتقال تزریق تخمک (GIFT)
۲۳	۴- روش باروری آزمایشگاهی یا انتقال رویان (IVF)
۲۴	۵- روش میکروانجکشن (ICSI)

۲۵	فصل دوم: رحم جایگزین و انواع آن
۲۵	تعریف رحم جایگزین
۲۶	مکانیزم رحم جایگزین و مسایل پزشکی آن
۲۸	اطمینان از عدم ابتلای اهداء کننده به HIV
۳۰	انواع رحم جایگزین و کیفیت ارتباط ژنتیکی مادر جانشین و جنین
۳۰	۱- جانشینی کامل
۳۰	۲- جانشینی نسبی
۳۲	۳- جانشینی با استفاده از تخمک و یا جنین اهدایی
۳۲	۳-۱- مادر جانشین با استفاده از تخمک اهدایی
۳۲	۳-۲- مادر جانشین با استفاده از جنین اهدایی
۳۳	فصل سوم: ماهیت رحم جایگزین
۳۳	دلایل احتمالی استفاده از روش جایگزینی رحمی
۳۳	۱- ناباروری
۳۷	۲- جلوگیری از انتقال نقص‌های ژنتیکی
۳۷	۳- وضعیت سلامتی زن (عدم انطباق جنینی مادری)
۳۸	۴- دلایل اجتماعی
۳۹	فواید استفاده از شیوه جایگزینی رحمی با استفاده از نتایج آزمایشگاهی
۳۹	عوارض و مشکلات جایگزینی رحمی
۴۳	محدودیت‌های درمان ناباروری زوجین نابارور به روش رحم جایگزین
۴۳	۱- محدودیت‌های پزشکی
۴۵	۲- محدودیت‌های قانونی
۴۵	۳- محدودیت‌های فرهنگی، اجتماعی و روانی

بخش دوم: مسایل فقهی رحم جایگزین

۴۹	فصل اول: رحم جایگزین در آیات و روایات
۴۹	رحم جایگزین در آیات و روایات
۵۰	بررسی رحم جایگزین در آیات
۵۰	تعریف مادر با استناد به آیه قرآن
۵۲	۱- آیات خلقت انسان در رحم مادر
۵۵	۲- آیات آغاز حاملگی و باردار شدن

- ۳- آیات زایمان و ولادت ۵۷
- ۴- آیات شیردهی ۶۱
- ۵- آیات مادر ۶۸
- ۶- آیه فرزندان شدن از همسران ۷۱
- ۷- آیهای که بارداری و آنچه را در رحم است از آن زن می‌داند ۷۳
- بررسی رحم جایگزین در روایات ۷۳
- فصل دوم: بررسی احکام تکلیفی رحم اجاره‌ای ۷۹
- بررسی احکام تکلیفی رحم اجاره‌ای (مادر جانشین) ۷۹
- بررسی نظر دیدگاه‌های فقهای شیعه درباره موضوع رحم اجاره‌ای ۸۱
- دیدگاه‌های موافق با رحم اجاره‌ای ۸۲
- آیت‌الله الموسوی الخمینی ۸۲
- ۱- انواع آبستنی زن با اسپرم ۸۲
- ۱-۱- آبستنی مصنوعی با اسپرم همسر ۸۲
- ۱-۲- آبستنی مصنوعی با اسپرم غیر همسر ۸۳
- ۲- انتقال جنین ۸۳
- ۳- انواع آبستنی در آینده ۸۵
- آیت‌الله خامنه‌ای (دامبرکاته) ۸۶
- آیت‌الله موسوی اردبیلی ۸۸
- آیت‌الله حسینی سیستانی ۸۹
- آیت‌الله مکارم شیرازی (مدظله‌العالی) ۸۹
- آیت‌الله موسوی بجنوردی ۹۴
- آیت‌الله صافی گلپایگانی ۹۵
- دیدگاه‌های مخالف با رحم اجاره‌ای ۹۶
- آیت‌الله اراکی ۹۶
- آیت‌الله فاضل لنکرانی ۹۷
- آیت‌الله بهجت ۹۷
- آیت‌الله نوری همدانی ۹۷
- بررسی استدلال‌ات فقها در باب موافقت و مخالفت استفاده از رحم زن دیگر ۹۷
- بررسی استدلال‌ات و تفاسیر مخالفان در اجاره رحم به شیوه جایگزینی کامل ۹۹
- ۱- مغایرت استفاده از رحم جایگزین با اغراض تشریح ازدواج ۱۰۰

- ۲- آیاتی مربوط به حفظ فرج ۱۰۱
- ۳- آیه‌ای مربوط به فرمان قرآن به دوری از کارهای زشت و ناشایست ۱۰۶
- روایات مربوط به حرمت باردوری زن با نطفه مرد بیگانه ۱۰۷
- روایت اسحاق ابن عمار از امام صادق (علیه‌السلام) ۱۰۷
- روایت اسحاق ابن عمار از امام رضا (علیه‌السلام) ۱۰۸
- روایت علی ابن سالم از ابی عبدالله (علیه‌السلام) ۱۰۸
- روایت سلیمان بن داوود از امام صادق (علیه‌السلام) ۱۰۹
- روایات مربوط به احتیاط در امر فرج ۱۱۱
- استدلالات و تفاسیر موافقان در اجاره رحم به شیوه جایگزینی کامل ۱۱۲
- حکم اجاره‌ی رحم با جانشینی جزئی ۱۲۱
- حکم جانشینی رحمی با تخمک اهدایی ۱۲۲
- حکم اجاره‌ی رحم با جنین اهدایی ۱۲۵
- بررسی اجمالی دیدگاه‌های فقهای اهل سنت درباره رحم جایگزین ۱۲۶
- فصل سوم: بررسی احکام وضعی عمل استفاده از رحم جایگزین ۱۲۹
- بررسی احکام وضعی عمل استفاده از رحم جایگزین ۱۲۹
- ۱- نسب ۱۳۰
- شرایط تحقق نسب در حالت جانشینی رحمی ۱۳۷
- ۱- وجود نکاح صحیح ۱۳۷
- ۲- وقوع نزدیکی میان زوجین ۱۳۷
- ۳- انعقاد نطفه پس از نزدیکی ۱۳۷
- تعیین تکلیف نسب مادری در حالت‌های مختلف استفاده از جانشینی رحمی ۱۳۸
- ۱- نسب مادری در حالت جانشینی کامل ۱۳۸
- ۱-۱- رابطه طفل با صاحب تخمک ۱۳۸
- ۱-۲- رابطه طفل با بانوی صاحب رحم ۱۳۸
- ۲- نسب مادری در حالت جانشینی جزئی (جانشینی سنتی رحم) ۱۳۹
- ۳- نسب مادری در حالت جانشینی رحمی با استفاده از تخمک یا جنین اهدایی ۱۴۰
- ۳-۱- حالت مادر جانشین با استفاده از تخمک اهدایی ۱۴۰
- ۳-۲- حالت مادر جانشین با استفاده از جنین اهدایی ۱۴۱
- بررسی نسب مادری طفل حاصله از جایگزینی رحم در حقوق فرانسه ۱۴۲
- تعیین تکلیف نسب پدری در حالت‌های مختلف جانشینی رحمی ۱۴۳

- ۱- نسب پدری در حالت جانشینی رحمی کامل..... ۱۴۳
- ۲- نسب پدری در حالت جانشینی جزئی..... ۱۴۸
- ۳- نسب پدری در حالت جانشینی با استفاده از تخمک یا جنین اهدایی..... ۱۴۹
- بررسی نسب پدری طفل حاصله از جایگزینی رحمی در حقوق فرانسه..... ۱۴۹
- بررسی اجمالی رابطه نسبی طفل متولد شده از جایگزینی رحمی با اشخاص ثالث..... ۱۵۲
- ۱- رابطه طفل و شوهر زن اجیر (مادر عاریه‌ای)..... ۱۵۲
- ۲- رابطه طفل با دیگر اطفالی که در جایگزینی رحمی از یک مادر جانشین متولد می‌شوند..... ۱۵۲
- ۲- آثار مالی (نفقه و ارث)..... ۱۵۳
- الزام به نفقه در جایگزینی رحمی..... ۱۵۴
- ۱- نفقه کودکان و صاحبان رحم..... ۱۵۴
- ۱-۱- مطلقه رجعیه در ایام عده..... ۱۵۵
- ۱-۲- زن باردار در عده تسخ نکاح یا طلاق باین..... ۱۵۵
- ۱-۳- نفقه در مدت حمل متعلق به حامل است..... ۱۵۶
- ۱-۴- نفقه در مدت حمل متعلق به جنین است..... ۱۵۸
- ۲- حکم نفقه حمل موجود در رحم شخص ثالث (مادر جانشین)..... ۱۶۰
- ۳- حکم نفقه طفل حاصل از جایگزینی رحمی بعد از تولد..... ۱۶۱
- ارث در جایگزینی رحمی..... ۱۶۲
- تعریف ارث..... ۱۶۳
- توارث در حالت جایگزینی رحمی..... ۱۶۴
- ۱- بررسی رابطه توارث بین کودک و صاحب اسپرم..... ۱۶۴
- ۲- بررسی رابطه توارث بین کودک و صاحب تخمک..... ۱۶۵
- ۳- بررسی توارث بین کودک و بانوی صاحب رحم..... ۱۶۵
- ۳- آثار غیر مالی..... ۱۶۷
- ۳-۱- نکاح..... ۱۶۹
- ۳-۲- حضانت..... ۱۷۰
- مفهوم حضانت و ماهیت آن..... ۱۷۱
- ۱- مفهوم لغوی حضانت..... ۱۷۱
- ۲- مفهوم اصطلاحی حضانت..... ۱۷۱
- حضانت والدین طفل متولد شده از شیوه جایگزینی رحمی..... ۱۷۲
- ۱- حضانت طفل در زمان زوجیت والدین..... ۱۷۳

- ۱۷۴..... ۲- حضانت طفل در هنگام جدایی والدین و یا انحلال نکاح
- ۱۷۴..... حضانت مادر صاحب رحم
- ۱۷۴..... ۱- حالت مجرد مادر جانشین در هنگام تولد طفل
- ۱۷۷..... ۲- حالت تأهل مادر جانشین در هنگام تولد طفل
- ۱۷۸..... ۳-۳- ولایت قهری
- ۱۷۹..... مفهوم ولایت قهری و ماهیت آن
- ۱۷۹..... تعریف ولایت قهری
- ۱۷۹..... ولایت کودکان در جایگزینی رحمی
- ۱۸۰..... ۳-۴- تربیت
- ۱۸۱..... ۳-۵- وقف
- ۱۸۱..... ۳-۶- وصیت

بخش سوم: مسایل حقوقی رحم جایگزین

- ۱۸۵..... فصل اول: قرارداد اجاره رحم
- ۱۸۵..... سیر قانونی جایگزینی رحمی
- ۱۹۶..... قرارداد اجاره رحم
- ۲۰۴..... تعریف قرارداد اجاره رحم
- ۲۰۷..... ماهیت قرارداد اجاره رحم
- ۲۱۰..... ۱- به اعتبار شرایط انعقاد
- ۲۱۷..... ۲- به اعتبار موضوع و اهداف اقتصادی
- ۲۲۱..... شرایط صحت قرارداد اجاره رحم
- ۲۲۱..... ۱- قصد و رضای طرفین
- ۲۲۲..... ۲- اهلیت طرفین قرارداد اجاره رحم
- ۲۲۵..... ۳- موضوع معین در قرارداد اجاره رحم
- ۲۲۶..... ۴- مشروعیت قرارداد اجاره رحم
- ۲۲۷..... بررسی برخی از قواعد قراردادهای عمومی
- ۲۲۷..... ۱- ماده ۱۰ قانون مدنی
- ۲۳۰..... ۲- ماده ۲۱۷ قانون مدنی
- ۲۳۱..... ۳- ماده ۲۱۵ قانون مدنی
- ۲۳۲..... ۴- ماده ۹۷۵ قانون مدنی

۲۳۴	بررسی تطبیقی قانون نحوه اهدای جنین به زوجین نابارور (مصوب ۱۳۸۲/۵/۸).....
۲۳۶	ماده ۱ حکم اصلی قانون.....
۲۳۹	ماده ۲ ضوابط و شرایط شکلی.....
۲۴۴	ماده ۳ وظایف و تکالیف زوجین گیرنده طفل.....
۲۴۷	ماده ۴ تشریحات دادرسی.....
۲۴۸	ماده ۵ آیین نامه اجرایی و بایدها و نبایدها.....
۲۵۰	بررسی اجمالی قانون نحوه اهدای گامت و جنین در قانون فرانسه.....
۲۵۰	۱- ایمنی و بهداشت.....
۲۵۱	۲- رضایت اهداکننده.....
۲۵۱	۳- مجانی بودن.....
۲۵۲	۴- بی نام بودن.....
۲۵۳	شرایط طرفین قرارداد اجاره رحم.....
۲۵۳	شرایط اشخاص ثالث به عنوان یکی از طرفین قرارداد اجاره رحم.....
۲۵۳	۱- پزشک متخصص ناباروری.....
۲۵۳	۲- شوهر زن صاحب رحم جایگزین.....
۲۵۷	۳- بیمارستان محل تولد فرزند حاصله از جایگزینی رحمی.....
۲۵۸	آثار قرارداد اجاره رحم.....
۲۵۹	۱- دو طرف اصلی قرارداد.....
۲۶۳	۲- حقوق و تعهدات اشخاص ثالث.....
۲۶۵	مفاد قرارداد اجاره رحم.....
۲۷۵	فصل دوم: نحوه صدور گواهی تولد در اجاره رحم.....
۲۷۷	واکاوی قوانین چگونگی صدور گواهی تولد.....
	بررسی راه‌حل‌های قانونی صدور گواهی تولد در جایگزینی رحمی منطبق با قوانین و مقررات
۲۸۲	حقوقی فعلی ایران.....
۲۸۲	۱- تغییر سند سجلی «سند رسمی ولادت».....
۲۸۵	۲- تصویب قانون مناسب.....
۲۸۷	نتیجه‌گیری.....
۲۹۱	پیشنهادها.....
۲۹۵	منابع و مآخذ.....

www.ketab.ir

«الْقَمَرِ لِلَّهِ الَّذِي لَا يُبْلَغُ مَرْفَعَتُهُ الْعَالَمُونَ وَ لَا يَنْصَبِي نِعْمَاهُ الْمَارُونَ وَ لَا يُؤْزِرِي فَقَهُ الْمُؤْتَدُونَ»
 «من توکل علیہ کفاه و من سألہ اعطاه و من اقرضه قضاہ و من شکره جزاه»

بشر همواره سعی داشته است با اتکا به قدرت تفکر و خلاقیت خود و در نتیجه به کارگیری تکنولوژی نوین و روش‌های عملی مدرن در بهره‌برداری از طبیعت زندگی را برای خود مطبوع و لذت‌بخش ساخته و گره‌هایی را که سابقاً عاجز از گشودنش بوده، باز نماید. پر واضح است که پیشرفت تکنولوژی و خلق روش‌های مدرن و نوین قوانین و مقررات ویژه‌ای را می‌طلبد تا از ایجاد هرج و مرج در جوامع جلوگیری نماید. یکی از نمودهای پیشرفت در زمینه‌ی پزشکی، استفاده از جایگزین رحمی در درمان ناباروری است. شاید بزرگترین آرزوی یک زوج جوان برخوردار از نعمت خدادادی فرزندی پرست است که با جان و دل دوستشان بدارند و به نیکویی پروراند که اصلی‌ترین هدف از تشکیل خانواده نیز همین است.

لیک آن‌گاه که در می‌یابند دستیابی بر این میوه‌های آسمانی برایشان ناممکن می‌نماید به سختی دلسرد و سرخورده می‌شوند تا آنجا که ممکن است پیوند زناشویی آنان نیز از هم بگسلد، چرا که تمام ازدواج‌ها به باروری نمی‌انجامد و بعضی از آنها ناخواسته گرفتار تراژدی نازایی و ناباروری می‌شوند.

یکی از شیوه‌هایی که در گستره جهانی شناخته شده و از سوی پزشکان متخصص این رشته به کار گرفته می‌شود استفاده از دخالت شخصی ثالث در پروسه بارداری است که در علم پزشکی به جایگزینی رحمی موسوم است. در این شیوه اسپرم و تخمک از زوجین نابارور و یا از اسپرم و تخمک و یا جنین اهدایی زوجین قانونی دیگر در صورتی که یکی از زوجین و یا هر دو فاقد اسپرم و تخمک باشد، گرفته می‌شود و در آزمایشگاه لقاح داده می‌شود. از طرفی اگر زوجه نیز فاقد رحم باشد یا رحم او معیوب بوده و یا قادر به نگهداری جنین نباشد و یا بارداری برای او ضرر داشته باشد از شخص ثالثی در جریان بارداری استفاده می‌شود به نحوی

۱- سپاس بیکران خدای را که گویندگان از دستیابی به ستایش او باز می‌مانند و شماره‌گران به شمارش نعمتهایش دست نمی‌یابند، کوشندگان از حق‌گذاری او ناتوانند.

۲- هر کس به او توکل کرد او را کفایت نمود و هر کس از او چیزی خواست به او بخشید و هر که از او قرض گرفت آن را ادا کرد و هر که در پیشگاه او عمل صالح به جای آورد پاداش گرفت و هر که شکرانه او گفت مزد یافت.

که جنین حاصله از لقاح مصنوعی آزمایشگاهی را به رحم زن دیگری که متقاضی جانشینی رحمی است و به او مادر جانشین و یا عاریه‌ای می‌گویند منتقل می‌شود و مادر جانشین موظف است پس از تولد طفل را به والدین اصلی خود تحویل دهد.

بهره‌گیری از رحم جایگزین در فرآیند باروری تقسیمات گوناگونی دارد که براساس گونه‌های مختلف ارتباط ژنتیکی مادر جانشین و جنین به سه دسته کلی تقسیم می‌شود:

۱- جانشینی کامل ۲- جانشینی سنتی ۳- جانشینی با استفاده از تخمک و یا جنین اهدایی.

استفاده از جایگزینی رحمی در درمان ناباروری متعاقباً احکام فقهی و حقوقی خاصی را به همراه دارد.

هر چند فقهای نظام در احکام وضعی جانشینی رحمی متفق‌القول نیستند، اما در بیان احکام تکلیفی استفاده از جایگزینی رحمی در اصل حکم اختلاف ندارند. با این وجود مهم‌ترین حکم وضعی که در اثر جایگزینی رحمی مطرح است نسب می‌باشد. علت حساسیت موضوع در این است که نسب، احکام وضعی کودک را که مربوط به نکاح، محرمیت، ارث، حضانت، ولایت، تربیت و وقف می‌باشد را تحت الشعاع قرار می‌دهد. احکام وضعی فوق به محض انعقاد قرار داد و جایگزین نمودن جنین در رحم شخص ثالث برای طفل ایجاد می‌گردد و بعد از تولد طفل در حکم کودک واقعی زوجین نابارور است و همه حقوق حقه‌ای که برای کودکان عادی بعد از تولد محقق می‌گردد برای طفل حاصله از جایگزینی رحمی نیز محقق خواهد بود.

لذا با توجه به آنچه گفته شد این نوشتار حول محور سه بخش تدوین شده، که بخش اول: مسایل پزشکی رحم جایگزین شامل سه فصل که در آن به بررسی تاریخچه جایگزینی رحمی و تلقیح مصنوعی و روش‌های آن و انواع جایگزینی رحمی خواهیم پرداخت.

بخش دوم: بررسی مسایل فقهی رحم جایگزینی شامل سه فصل است که حول محور بررسی مسایل فقهی رحم جایگزینی در آیات و روایات و نظرات فقهای عظام خواهد بود.

و نهایتاً بخش سوم: بررسی حقوقی رحم جایگزینی که شامل دو فصل است و در آن به بررسی ابعاد حقوقی رحم جایگزین از جمله قرارداد اجاره‌ی رحم و شناسنامه کودک پرداخته شده است.